

Les calces

(ALDC, II, 184. *Les calces*)

La peça interior femenina que cobreix de la cintura als engonals es diu *calces* a la major part del Principat (per a l'origen i evolució d'aquest referent, veg. mapa 152); aquí i allà es troben punts de *bragues*, mot procedent del llat. BRACA (pl. BRACAE), probablement manllevat al cèltic i que als seus inicis es referia a les calces o calçons que es duïen sota l'altra roba (cf. cast. *braga*, it. *brac*, oc. ant. *braga*, *braia*). De *calces* es formà, des del s. XV, el der. *calçons*, sinònim de *pantalons*, aplicat a les bragues i també als pantalons interiors masculins (*calçons blancs*, *calçons de davall*; veg. mapes 141 i 142). *Pantaló*, *-ons* és pres del fr. *pantalón*, manllevat a l'it. *Pantalone*, nom d'un personatge de la Commedia dell'Arte que portava uns pantalons llargs a la veneciana; el baró de Maldà (1796) ens en dóna la primera referència (“unas calsas ditas *pantalons*”); com en francès, també ha passat a designar les bragues.

Altres mots: *culotes* (o *culots*) és un manlleu al fr. *culottes* (der. de *cul*) que de ‘peça de roba interior’ es va centrar al s. XX en ‘pantalons interiors de dona’; l'alg. *muranda* 85 és una adaptació de l'it. *mutande*, a través de *mudar* ‘canviar la blanqueria (= ‘roba blanca’), amb rotacisme de la *-d-* i amb el sufix *-anda*, com si diguéssim ‘allò que s’ha de mudar’ (semblantment al tort. *escuranda* ‘vaixella que s’ha d’escurar’); *calçotets de dona* 90, 99; l'arcaisme *cambra* 92 pot ser reducció de *calces de cambra*; i *tapa-rabos* 108, 178, castellanisme de caràcter expressiu. Notem que allà on *calces* avui significa ‘mitges’ (val., bal.) s’hi ha imposat un altre mot: *calçons*, *pantalons*; veg. mapa 152. *Calces* és el mot normatiu.

